

Паскаль Олена Вікторівна,

кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогічних технологій початкової освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

м. Одеса, Україна

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ SOFT SKILLS У МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ

Актуальність розвитку soft skills у контексті сучасного суспільства передбачає постійно збільшувану роль емоційного і соціального інтелекту; розвиток soft skills стає невід'ємною частиною успіху в будь-якій професійній галузі. Соціальні педагоги, взаємодіючи зі своїми клієнтами, повинні володіти навичками ефективного спілкування, емпатії, лідерства та розв'язання конфліктів. Дослідження в цій галузі можуть сприяти розумінню сутності та важливості указаних навичок для соціальних педагогів і виконання їхніх професійних обов'язків.

Сучасні зміни суспільства призводять до необхідності змін у різних сферах життя, зокрема особливо актуальним є розвиток нових ідей в освіті, спрямованих на формування ерудованих, творчих та гнучких особистостей. Одним з ключових аспектів цього розвитку є використання інноваційних методів навчання, що вимагає оновлення методів і форм управління освітнім процесом на різних рівнях.

Дослідження з проблеми розвитку soft skills у майбутніх соціальних педагогів має велике значення, що підтверджується збільшуваною роллю соціально-педагогічної діяльності. У сучасному світі соціальна педагогіка стає все більш важливою і потребує кваліфікованих фахівців з розвиненими soft skills. Результати дослідження внесуть вагомий внесок у розуміння та розвиток необхідних навичок для ефективного виконання професійних обов'язків соціального педагога.

Специфіка професійної діяльності соціальних педагогів передбачає взаємодію з вразливими групами населення, такими як діти, молодь, люди з особливими потребами. Через те розвиток soft skills допомагає їм будувати позитивні стосунки, виявляти емпатію та надавати потрібну підтримку. Дослідження можуть виявити конкретні аспекти розвитку soft skills, які найбільш потрібні в цій професійній сфері.

Сучасні тренди педагогічної освіти підтверджують, що зростає увага до проблеми розвитку soft skills у педагогічних програмах навчання. Дослідження можуть допомогти встановити оптимальні підходи до розвитку цих навичок у студентів соціономічної сфери та мати внесок у професійну підготовку майбутніх фахівців.

Практична значимість розвитку soft skills доводить, що означені навички мають прямий вплив на якість роботи соціальних педагогів та на результати

їхньої діяльності. Дослідження можуть сприяти виявленню ефективних методик, програм та підходів до розвитку *soft skills* у майбутніх соціальних педагогів. Це допоможе покращити їхню професійну практику, забезпечити більш ефективне спілкування з клієнтами, підвищити рівень їхньої емоційної і соціальної інтелігентності.

Розвиток *soft skills* (м'яких навичок) є надзвичайно актуальним у контексті підготовки майбутніх соціальних педагогів. Оскільки соціальний педагог стикається з різними людьми, особливо з вразливими групами, ефективне володіння м'якими навичками є важливою передумовою для успішного виконання їхньої професійної роботи. Обґрунтовування актуальності розвитку *soft skills* у майбутніх соціальних педагогів передбачає аналіз особливостей розвитку комунікації, емоційного інтелекту, навичок подолання конфлікту та вміння працювати в команді, розвитку творчості, ініціативності та саморефлексія:

- комунікація: соціальні педагоги працюють з різними людьми, включаючи дітей, молодь, сім'ї та інші соціальні групи. Уміння ефективно спілкуватися, слухати та виражати свої думки є ключовими для встановлення довіри та побудови позитивних стосунків з клієнтами;

- емоційний інтелект: м'які навички допомагають соціальним педагогам розуміти та керувати власними емоціями, а також емоціями клієнтів. Це дає змогу створювати емоційно підтримувальне середовище, виявляти співчуття та емпатію, що є важливими складниками успішної взаємодії з клієнтами;

- конфліктологічні навички: соціальні педагоги часто стикаються з конфліктними ситуаціями, які потребують уміння ефективно розв'язувати конфлікти та знаходити компромісні рішення;

- командна співпраця: робота соціальних педагогів часто потербує співпраці з іншими фахівцями, які працюють у сфері соціального обслуговування. М'які навички, такі як співробітництво, лідерство та здатність до ефективної комунікації, є важливими для побудови плідної та гармонійної робочої команди;

- творчість та інноваційність: у сучасному соціальному середовищі часто потрібно знаходити нові та творчі рішення для вирішення складних проблем. Розвиток м'яких навичок сприяє стимулюванню творчого мислення, гнучкості та здатності думати незалежно. Це дає змогу соціальним педагогам розробляти інноваційні програми та підходи до роботи з клієнтами;

- саморефлексія та розвиток: *soft skills* включають у себе важливу компоненту самоусвідомлення та розвитку особистості. Соціальні педагоги, які мають високий рівень самоусвідомлення, здатні аналізувати свої дії та прагнуть до постійного самовдосконалення, стають більш ефективними та компетентними у своїй роботі.

Розвиток *soft skills* є критичним у підготовці майбутніх соціальних педагогів. Володіння м'якими навичками сприяє покращенню якості надання

соціальних послуг, збільшенню впливу на клієнтів та сприяє позитивним змінам у суспільстві.

Зважаючи на актуальність та необхідність розвитку soft skills було проведено діагностичне виявлення рівня розвитку м'яких навичок у майбутніх соціальних педагогів, результати якого показали, що більшість студентів мають низькі показники розвитку soft skills, потрібних для успішної майбутньої професійної діяльності. Високий рівень розвитку soft skills був виявлений лише у 30 % студентів. Середній рівень спостерігався у 44 % студентів експериментальної групи та низький рівень розвитку м'яких навичок був властивий 26 % студентів. На підставі аналізу діагностичних результатів було розроблено та протестовано експериментальну програму, що має на меті формування soft skills у майбутніх фахівців соціальної педагогіки з метою забезпечення їх ефективної професійної діяльності.

Експериментально-дослідна програма розвитку soft skills у майбутніх соціальних педагогів була реалізована через різноманітні інтерактивні форми, які стимулюють активну участь студентів та сприяють їхньому особистісному зростанню, таких як:

- рольові ігри з метою розвитку комунікації, взаємодії та розв'язання конфліктів передбачали організацію ситуаційних вправ і рольових ігор, де студенти відтворювали реальні життєві ситуації, що з'являються в професійній діяльності соціального педагога;

- розроблення групових проєктів, де студенти мали спільно працювати над конкретною темою або проблемою, зокрема в сфері соціальної педагогіки. Це сприяло розвитку навичок командної роботи, співпраці, делегування завдань та лідерських навичок;

- дискусії та дебати. Організація дискусійних груп, панельних обговорень або дебатів з актуальних тем, пов'язаних з вирішенням актуальних проблем соціальної сфери, які сприяли розвитку навичок аргументації, слухання, критичного мислення та здатності до взаємодії з людьми з різними поглядами;

- проведення тренінгів та майстер-класів з різних аспектів розвитку soft skills (тренінги з комунікації, конфліктології, емоційного інтелекту, лідерства тощо). Цей формат практичних занять дав змогу студентам набувати нових знань і навичок через активну взаємодію з викладачем та один з одним.

Програму розвитку soft skills у студентів – соціальних педагогів – побудовано з восьми модулів, кожен з яких орієнтовано на розвиток конкретних м'яких навичок.

Модуль 1: Комунікація та спілкування. Передбачає впровадження тренінгів з активного слухання, ефективного висловлення думок і невербальної комунікації та організацію рольових ігор і ситуаційних вправ, що сприяли б розвитку навичок міжособистісного спілкування та співробітництва.

Модуль 2: Емоційний інтелект. Модуль спрямовано на проведення тренінгів з управління емоціями, розуміння емоцій клієнтів та розвитку

співчуття та організацію групових дискусій та рефлексивних сесій, під час яких студенти могли аналізувати власні емоційні реакції та впливати на них.

Модуль 3: Конфліктологічні навички. Передбачає навчання технікам вирішення конфліктів та пошуку компромісних рішень, проведення рольових ігор та тренінгів з медіації, спрямованих на розвиток умінь позитивно впливати на конфліктні ситуації.

Модуль 4: Творчість та інноваційність. Модуль спрямовано на організацію групових проєктів, які спонукали студентів до творчого мислення та пошуку нових рішень під час виконання складних професійних завдань та проведення тренінгів зі стимулювання творчого процесу і розвитку нестандартного мислення.

П'ятий модуль було спрямовано на саморозвиток та самоусвідомлення. Під час реалізації його було запроваджено практики рефлексії та самооцінювання власних професійних умінь і навичок, які студенти мали змогу перевірити під час участі у тренінгу з особистісного розвитку, включаючи планування кар'єри, самомотивації та самоорганізації. Під час реалізації завдань п'ятого модуля передбачалася організація індивідуальних сесій з кар'єрним коучингом (коучами були практикуючі соціальні педагоги), де студенти могли визначити свої цілі, сильні сторони та розвинути свої потенційні можливості.

Модуль 6: Командна співпраця та лідерство. Модуль передбачає виконання групових проєктів, де студенти співпрацюють один з одним та виконують ролі командних лідерів, та організацію тренінгів з командобудування, ефективного делегування завдань та розвитку лідерських навичок.

Розвиток гнучкості та адаптивності передбачався в під час реалізації сьомого модуля програми розвитку soft skills у студентів – соціальних педагогів, який проходив у формі тренінгу з розвитку гнучкості мислення, здатності до адаптації до змін і швидкого реагування на нові ситуації та організації симуляційних ігор та вправ, що сприяють розвитку адаптивних навичок та умінь працювати в змінних умовах.

Останній, восьмий модуль експериментально-дослідної програми: Соціальна відповідальність. Модуль передбачає залучення студентів до волонтерської діяльності та участі в соціальних проєктах, що сприяє розвитку соціальної відповідальності та емпатії.

Прикінцеві заняття програми було спрямовано на організацію дискусій на тему соціальної справедливості, людських прав та етики у професійній діяльності соціального педагога.

Отже, розвиток soft skills у майбутніх соціальних педагогів є надзвичайно важливим і необхідним з міркувань їх успішності та ефективності в професійній діяльності. Дослідження з проблеми розвитку soft skills у майбутніх соціальних педагогів є потрібними для подальшого поглибленого розуміння і покращення цієї сфери.

Експериментально-дослідна програма розвитку soft skills у майбутніх соціальних педагогів виявилася ефективною та перспективною в контексті підготовки студентів до їх майбутньої професійної діяльності. Результати прикінцевого діагностувального дослідження свідчать про позитивні зрушення в розвитку soft skills у майбутніх соціальних педагогів. Високий рівень розвитку було зафіксовано в певної частини студентів, середній рівень спостерігався у більшості, тоді як низький рівень виявився менш поширеним.